

Verslag Politiek Café september 2019: Algemene Politieke Nabeschoouwingen

In het Politiek Café van deze maand gingen politiek journalist en analist Marloes Lemsom (Buitenhof) en Pieter Heerma, fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer, in gesprek met elkaar, moderator Marcel René Bamberg en het publiek. Centraal deze avond stonden de Algemene Politieke Beschouwingen (APB) 2019. Niet alleen het debat zelf werd behandeld, ook de voorbereidingen en een blik op de toekomst kwamen aan bod.

Pieter Heerma en Marloes Lemsom

Het publiek stroomt langzaam binnen op deze dinsdagavond. Als iedereen aan een tafeltje zit, worden de gasten verwelkomd door moderator Marcel René Bamberg met de vraag hoeveel mensen er voor het eerst naar een Politiek Café komen. Driekwart van de zaal steekt de hand in de lucht. Bamberg test de achtergrondkennis van het publiek kort met een quiz: hoeveel APB's heeft Mark Rutte als premier gedaan? Bijna de hele zaal geeft het goede antwoord, negen. Er volgt een iets lastigere vraag: hoeveel fractievoorzitters maakten hun debuut tijdens deze APB? Dat was voor de helft van het publiek een goed gokje. Bamberg vertelt dat het drie fractievoorzitters zijn, waarvan onze gast Pieter Heerma er één is. Een mooi bruggetje naar de uitnodiging voor Heerma en Marloes Lemsom om bij Bamberg aan te schuiven.

Bamberg begint het gesprek met een nieuwsitem. Wybren van Haga, Tweede Kamerlid van VVD, is namelijk die ochtend uit de fractie gezet. Het Kamerlid kwam al eerder in opspraak, toen hij met alcohol op achter het stuur werd gestopt. De grootste reden waarom Van Haga niet eerder uit de fractie is gezet? Volgens Lemsom: "Het is wel de 76e zetel". Ze vraagt zich af hoe zoiets achter de schermen gebeurt: "Belt dan iemand van VVD naar CDA? Zo van 'hé coalitiegenoot, ik heb slecht nieuws, we hebben geen coalitie meer. En het komt door ons.'?" Heerma geeft aan dat het in de praktijk niet zo ging: "Ik hoorde dit eerst via de media."

Vorbereiding

De voorbereidingen voor de APB zijn voor een fractievoorzitter heel anders dan voor een journalist. Bamberg vraagt of zijn gasten het publiek mee willen nemen in hun voorbereidingen. Heerma geeft aan dat hij eind mei fractievoorzitter werd, tijdens een hectische tijd door onder andere het pensioenakkoord. "Toch was het eerste wat door mijn hoofd heen ging de tweede helft van september, de Algemene Beschouwingen," zegt hij.

Heerma vertelt dat bijna zijn hele zomer volgepland stond met gesprekken om zo zijn eigen kennis te verbreden. Die gesprekken heeft hij gebruikt als inspiratie voor zijn inbreng tijdens de APB. Lemsom is benieuwd met wie hij die gesprekken voerde, maar Heerma wil geen namen noemen. Hij houdt het op "wetenschappers, planbureaus en jonge universitaire studenten." Bamberg vraagt Heerma naar de invloed van beleidsmedewerkers, de fractie, het partijbestuur, enzovoort. Veel mensen hebben een mening over wat je moet doen. "Maar als je naar alles luistert wat iedereen zegt, heb je sowieso geen verhaal meer," merkt Heerma op.

Lemsom vertelt dat zij op 29 juli voor het eerst contact over de APB had met de woordvoerder van Heerma. Ze ontdekte namelijk op dat moment dat het een trend is voor rechtse partijen om een klein beetje naar links te schuiven. Dat viel Lemsom op door een uitspraak van Rutte over de behoefte aan hogere lonen in combinatie met het idee van het CDA voor een volksbank. Ze wilde met Dijkhoff en Heerma samen een afspraak maken, maar beide heren waren al druk met de APB.

Nieuwe verhalen brengen

Op het drukste moment, de zondag voor de APB, willen veel fractievoorzitters en ministers aanschuiven bij een talkshow. Heerma heeft het voordeel een nieuw en daarmee interessant gezicht te zijn. Lemsom moest voor Buitenhof de afweging maken of Heerma wel met een nieuw verhaal zou komen voor de uitzending. "Deze APB waren eigenlijk voor de coalitie interessanter dan voor de oppositie," vindt Lemsom. Want, zo legt ze uit, vlak na de volgende APB begint de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. Dan wil je eigenlijk al een tijdje gezien worden door potentiële kiezers. Als je dan als coalitie dan pas net met een nieuw verhaal komt, ben je volgens Lemsom te laat. Ze vertelt dat er de week vóór de APB ook een strijd tussen journalisten en media is. Wie krijgt wie? Iedereen wil de minister van Financiën, maar hij is de hele week al op televisie en daardoor daalt zijn nieuwswaarde.

Er volgt een vraag uit het publiek: hoe en waarom verschuift tijdens de APB de inhoud naar imago? Lemsom geeft als voorbeeld dat ze wel eens sprak met woordvoerders die ideeën bij haar probeerden te testen. Vond ze dit onderwerp interessant genoeg voor in Buitenhof? De woordvoerders bespreken dit plan *daarna* pas met hun fractievoorzitter en Lemsom krijgt dikwijls daarna een excuus: het besproken plan gaat toch niet door.

Informatie lekken

Dan komt het lek van het investeringsfonds voor een sterkere economie ter sprake. Heerma geeft aan dat achter een dergelijk lek vaak erg goed journalistiek werk zit, omdat het volgens hem voor niemand nuttig is als zoiets uitlekt. Argumenten gaan over en weer, maar Heerma en Lemsom zijn het er niet over eens of dit strategie was of per ongeluk ging.

Iemand uit het publiek merkt op dat de Miljoenennota toch ook elk jaar gelekt wordt. Hij vraagt waarom dat steevast gebeurt als het uitlekken van plannen nadelig werkt. “Als twee mensen het weten is het een geheim, als drie mensen het weten ligt het op straat,” antwoordt Heerma. Lemsom vult aan: “De Miljoenennota is een soort jaarlijks, voorspelbaar lek.” Heerma legt uit dat alle fracties de vrijdag voor Prinsjesdag een kopie van de Miljoenennota krijgen. Het moment van lekken is dan echter al geweest.

Lemsom heeft af en toe het idee dat de coalitie afspreekt dat elke partij zijn eigen inbreng mag lekken. Heerma lacht: “Ik ben daar in ieder geval nog nooit bij geweest.”

Sfeer tijdens APB

Bamberg laat een filmfragment van Jesse Klaver zien, waarin hij oproept om van scorebordpolitiek geen gewoonte meer te maken. Wat opvalt, is dat de VVD medewerkers meer centraal wil zetten en zich wat minder wil focussen op de grote bedrijven. Heerma vindt dat één van de grootste thema's van deze APB de vriendelijke toon was. Lemsom geeft aan dat dit een tactische keuze kan zijn. Door de coalitie niet keihard aan te pakken, maar vriendelijk te benaderen, hopen de oppositiepartijen iets te terug krijgen. Steun voor een bepaald beleidspunt van de oppositie, bijvoorbeeld. De sfeer werd daarnaast bepaald door luchtige grappen tussendoor. Heerma: “Het gaat niet alleen om jezelf vol testosteron op je borst te kloppen, maar ook even met elkaar even kunnen lachen.”

Vanuit de zaal wordt de vraag gesteld wat de invloed op de APB is van de situatie rondom Derk Wiersum, de advocaat die de ochtend van de APB vermoord werd. Deze gebeurtenis heeft uiteraard ook invloed gehad op de toon van het debat, maar ook de inhoud van het debat veranderde. Heerma geeft als voorbeeld dat hij een verhaal over drugs wilde vertellen en daar twee invalshoeken voor kon gebruiken. Eén insteek was of de gebruiker zich niet iets meer zou moeten schamen, de andere focuste op hoe de georganiseerde misdaad aangepakt moet worden. Door de recente gebeurtenis koos hij voor de tweede invalshoek.

Resultaten tijdens debat

Lemsom en Heerma zijn het erover eens dat er tijdens het debat geen mensen boven de rest uit staken, maar dat er ook niemand was die onderaan bungelde. Lemsom geeft daarnaast aan dat op fractievoorzitters die voor het eerst in die rol bij de APB zijn wel extra wordt gelet. Heerma gaat over op de resultaten en vindt dat Klaver de punten jeugdzorg en de aanpak tegen zedenmisdrijven binnenhaalde en dat Asscher scoorde met zijn opmerkingen over het lerarentekort. De

fractievoorzitter geeft aan dat het voor oppositiepartijen moeilijk is om resultaten te boeken. Juist daarom vindt hij dat een oppositiepartij die dat wel lukt een stem waard is.

Het viel iemand uit het publiek op dat Baudet zich gedeisd hield, zeker op de tweede dag. Lemsom merkt op dat debatten als de APB niet de specialiteit van Baudet zijn. Zij vindt hem beter in het bedenken en verkondigen van plannen. Het lukte hem dus niet om het debat te domineren. Iemand uit het publiek merkt op dat politici tegenwoordig niet meer winnen door het juiste antwoord te geven, maar door de goede vraag te stellen. Daar is Wilders erg goed in volgens Heerma, maar de PVV'er hield zich kalm dit jaar.

Profilering

Lemsom had gehoopt op meer profileringsdrang van de coalitiepartijen. Doordat deze partijen geen eigen ideeën aandroegen, was er minder debat tijdens de APB. Ze denkt dat deze concrete plannen later nog komen, partijen mogen namelijk tot december ideeën indienen. Pas dan is de begroting definitief. Het viel Lemsom ook op dat de SP zich tevergeefs probeerde te profileren op een nieuw onderwerp. Ze benoemt dat het zorgfonds, wat voor de Europese Verkiezingen een groot plan van de SP was, tegenwoordig nergens meer terugkomt. Nu heeft Marijnissen het constant over de verhoging van minimumloon. Lemsom benoemt meteen het pijnpunt van de SP: elke partij is het eens met de verhoging van lonen. Het onderwerp is niet meer speciaal en daarmee wordt profileren voor de SP moeilijk.

Bamberg vraagt of het vervelend is als een andere partij hetzelfde verhaal heeft als jij. Je valt dan natuurlijk minder op. Heerma geeft aan dat het twee kanten op werkt, omdat het uiteindelijke doel is om het volk te vertegenwoordigen en namens hen de juiste beslissingen voor Nederland te maken. Als meerdere partijen dan eensgezind zijn, is dat juist een goed teken. Politieke partijen kunnen dan daadwerkelijk samen iets veranderen. Hij vervolgt: "Nederland heeft de neiging om belangrijke beslissingen net op tijd te nemen." De politiek loopt volgens hem soms vooruit op de publieke opinie. Lemsom is het hier niet mee eens.

Toekomst

Lemsom denkt dat drugsproblematiek in de toekomst belangrijk blijft en dat er extra geld gaat naar de bestrijding ervan. Heerma is van mening dat de gezichten die de komende maanden gaan bepalen niet dezelfde gezichten zijn als uit de APB. Hij denkt dat de gezichten die we gaan zien die van woordvoerders van fractievoorzitters zijn, die met grote thema's langskomen. Als voorbeelden geeft hij onder andere de stikstofproblematiek, het ondermijningsfonds en woningbouw. Lemsom voegt het leenstelsel toe aan zijn rijtje. Ze denkt dat partijen gaan schuiven over dat onderwerp als de nieuwe verkiezingen eraan komen.

Bamberg laat op het scherm een foto van Coalitie Y zien. Heerma merkt op dat dit op een perfecte tijd in de media verscheen, namelijk de maandag voor Prinsjesdag. Lemsom is het daarmee eens en snijdt de positie van D66 ten opzichte van Coalitie Y aan. Ze legt uit: "D66 wil een jongerenpartij zijn, maar ze kan niet meedoen met Coalitie Y." Deze groep is namelijk tegen het leenstelsel, een plan dat D66 steunt. "Dus wat had fractievoorzitter Rob Jetten gedaan? Hier zie je de tienjarige Lars, die had het Instagramaccount van Jetten voor een dag overgenomen," lacht ze. Bamberg brengt tot slot nog even de voetbal-kijkende ministers ter sprake. "Het kan voor bewindslieden best saai zijn, zij moeten twee dagen stilzitten," aldus Heerma. "Het is veel leuker om zelf mee te doen," sluit hij af.

Politiek Café oktober

Het volgende Politiek Café vindt plaats op 22 oktober en heeft als thema 'Zij/Hij', het thema van de Maand van de Geschiedenis. Meer informatie en aanmelden via www.prodemos.nl/agenda.